

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

ΕΠΑ.Λ. Α΄ ΟΜΑΔΑΣ

2011

ΚΕΙΜΕΝΟ

Περιβάλλον και ρύπανση

Στη διάρκεια της παρουσίας του στη Γη, ο άνθρωπος θεώρησε το φυσικό περιβάλλον ως εχθρό που έπρεπε να υποτάξει, ως υπηρέτη που μπορούσε να χρησιμοποιήσει και ως τροφοδότη από τον οποίο εξαρτιόταν η επιβίωσή του. Έτσι, διαδοχικές γενιές ανθρώπων ασχολήθηκαν με την τιθάσευση¹ ορισμένων στοιχείων της φύσης, την προστασία από πλημμύρες, την αποξήρανση ελών, την εκχέρσωση δασών κ.ο.κ. [...]. Σε ορισμένους πολιτισμούς, όπως σε εκείνους των δυτικών χωρών, ο άνθρωπος ανέπτυξε μια εγωκεντρική νοοτροπία για το φυσικό περιβάλλον και, αντί να θεωρεί τον εαυτό του μέρος του περιβάλλοντος, πίστεψε ότι αυτός **υπερέχει** από όλα τα άλλα πλάσματα της Δημιουργίας και ότι η υπόλοιπη φύση έχει δημιουργηθεί για τη δική του χρήση και απόλαυση. [...]

Μέχρι τα τέλη περίπου της δεκαετίας 1960-70, οι διάφορες κοινωνίες, σαγηνευμένες από το όραμα για ευμάρεια² και υλική απόλαυση που παρείχε η οικονομική ανάπτυξη, παρέβλεπαν τη βαθμιαία επιδείνωση του φυσικού περιβάλλοντος. Την αυξανόμενη ρύπανση των υδάτων και την ακαταλληλότητά τους για αναψυχή ή άλλες χρήσεις, τη βαθμιαία απώλεια της διαύγειας του ατμοσφαιρικού αέρα και τα αυξανόμενα αναπνευστικά προβλήματα και άλλες ενοχλήσεις που προκαλούσε η ατμοσφαιρική ρύπανση, καθώς και τις άλλες αρνητικές επιπτώσεις της ρύπανσης, τα θεωρούσαν συνήθως ως επουσιώδη ή ως απαραίτητη θυσία για την επίτευξη ενός πολύ σημαντικότερου στόχου, αυτού της οικονομικής ανάπτυξης. Η τελευταία πιστευόταν ότι θα εξασφάλιζε σε όλους μια ζωή άνεσης και ελεύθερου χρόνου, τη δυνατότητα απασχόλησης με πολιτιστικές δραστηριότητες, τη γενική εκπαίδευση των ενηλίκων, την άριστη ιατρική περίθαλψη κ.ά. Η στροφή προς τον καταναλωτικό τρόπο ζωής, που επικράτησε εδώ και μερικές δεκαετίες, ενθάρρυνε τον άνθρωπο να προσανατολίσει την προσοχή και τη δραστηριότητά του στο πώς να παράγει και να καταναλώνει όσο γίνεται περισσότερα αγαθά και υπηρεσίες. Παράλληλα, η εκπληκτική επιστημονική πρόοδος, που έλαβε χώρα τις τελευταίες δεκαετίες, καλλιέργησε την πεποίθηση ότι η επιστήμη μπορεί να επιλύσει όλα τα προβλήματα, μεταξύ των οποίων και τα περιβαλλοντικά.

Στο μεταξύ, γινόταν σε μεγάλο βαθμό αλόγιστη χρήση του περιβάλλοντος, που οδήγησε σε δραματική υποβάθμισή του σε πολύ μεγάλες περιοχές της γης. Ο άνθρωπος απορροφημένος από το στόχο της αύξησης της υλικής ευμάρειας και θαμπωμένος από τα επιτεύγματα της επιστήμης, χωρίς να το αντιλαμβάνεται, πριόνιζε το δέντρο πάνω στο οποίο κάθεται και από τους καρπούς του οποίου εξαρτάται η συντήρησή του.

Η αφύπνιση του κόσμου και των κυβερνήσεων ήταν απότομη. Η δυσανασχέτηση για την καταστροφή του περιβάλλοντος φαίνεται ότι βρισκόταν σε λανθάνουσα κατάσταση για αρκετά χρόνια και συσσωρευόταν. Άρχισε να εκδηλώνεται σχεδόν ξαφνικά με εκρηκτικό ρυθμό, καθώς πολλαπλασιάζονταν οι ειδήσεις για διάφορες περιβαλλοντικές καταστροφές και συνειδητοποιήθηκε ότι οι ιδιότητες της φύσης, που οι οικονομολόγοι των περασμένων αιώνων αποκαλούσαν «πρωτογενείς και άφθαρτες», έχασαν σε μεγάλο βαθμό το δεύτερο από τα εν λόγω χαρακτηριστικά. Μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα το «φυσικό περιβάλλον» από αντικείμενο αδιαφορίας μετατράπηκε σε κρίσιμο θέμα. Τα φαινόμενα της καταστροφής του

1. τιθάσευση = έλεγχος, υποταγή

2. ευμάρεια = αφθονία υλικών αγαθών, άνεση, καλοπέραση

και του κοινωνικού και οικονομικού κόστους, που προκαλείται από αυτήν, βρέθηκαν ξαφνικά στο επίκεντρο των πολιτικών συζητήσεων. Για τις νεότερες ιδίως γενιές το «φυσικό περιβάλλον» άρχισε να αποτελεί νέο αντικείμενο λατρείας και νέα αφορμή για μαχητικές εκδηλώσεις. Διάφοροι, ειδικοί και μη, συμπεριφέρονται σαν προφήτες και προειδοποιούν ότι η ανθρωπότητα βαδίζει προς **βέβαιη** αυτοκαταστροφή και ότι ο homo sapiens³, παρόλο που μπόρεσε να προσαρμόσει τις εκάστοτε ανάγκες του στις συνθήκες, που επικρατούσαν κατά τις διάφορες φάσεις της μακράς παρουσίας του στη Γη, δε θα μπορούσε να εξακολουθήσει να προσαρμόζεται στις νέες συνθήκες γιατί αυτές **μεταβάλλονται** με εξαιρετικά γρήγορο ρυθμό.

Άρθρο από τον Τύπο σε διασκευή

ΘΕΜΑΤΑ

- A1.** Να γράψετε την περίληψη του κειμένου, που σας δόθηκε, χωρίς δικά σας σχόλια (100-120 λέξεις). **Μονάδες 25**
- B1.** Να αναπτύξετε σε μια παράγραφο 80-100 λέξεων το περιεχόμενο της παρακάτω περιόδου της τρίτης παραγράφου του κειμένου: «Ο άνθρωπος απορροφημένος ... συντήρησή του». **Μονάδες 15**
- B2.** Ποιον τρόπο και ποια μέσα πειθούς χρησιμοποιεί ο συγγραφέας στην πρώτη παράγραφο; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας. **Μονάδες 5**
- B3.** **α)** Να γράψετε από ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις: υπερέχει, απώλεια, ξαφνικά, βέβαιη, μεταβάλλονται. (Μονάδες 5)
β) Να γράψετε από ένα αντώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις: επιδείνωση, αυξανόμενη, επουσιώδη, ενθάρρυνε, πρόοδος. (Μονάδες 5) **Μονάδες 10**
- B4.** Να δώσετε έναν πλαγιότιτλο για την πρώτη παράγραφο. **Μονάδες 5**
- Γ1.** Σε ημερίδα που οργανώνει το σχολείο σου, με θέμα την καταστροφή του περιβάλλοντος, έχεις οριστεί ως ομιλητής από το 15μελές μαθητικό συμβούλιο. Να εκθέσεις τις απόψεις σου για τους κινδύνους που απειλούν την υγεία του ανθρώπου εξαιτίας του προβλήματος αυτού και να προτείνεις τρόπους απόκτησης περιβαλλοντικής συνείδησης των νέων μέσα στη σχολική κοινότητα. (500-600 λέξεις) **Μονάδες 40**

3. homo sapiens = σοφός άνθρωπος

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

- A.1.** Το άρθρο αναφέρεται στην καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος και ερμηνεύει τα αίτια αλλά και τα αποτελέσματά της. Αρχικά, καταγράφονται οι προσπάθειες των ανθρώπων να κυριαρχήσουν στη φύση και να την εκμεταλλευθούν. Στη συνέχεια, περιγράφεται η σταδιακή καταστροφή του περιβάλλοντος, στο βωμό της ανάπτυξης και βελτίωσης της ποιότητας ζωής, σε συνδυασμό με τη στροφή προς τα καταναλωτικά πρότυπα, και με αρωγό την αλματώδη ανάπτυξη της επιστήμης. Ταυτόχρονα, όμως, το πρόβλημα της καταστροφής του περιβάλλοντος επιδεινώθηκε, με αποτέλεσμα οι απλοί πολίτες αλλά και οι αρμόδιοι φορείς να βρεθούν απότομα αντιμέτωποι του. Το ζήτημα της περιβαλλοντικής καταστροφής απέκτησε οικονομική, πολιτική, αλλά και ιδεολογική διάσταση, ενώ αυξήθηκαν οι φωνές διαμαρτυρίας αλλά και οι καταστροφολογικές προσεγγίσεις.
- B.1.** Πράγματι, ο άνθρωπος, αποβλέποντας στην υλική ευμάρεια και θαμπωμένος από την ψευδή λάμψη των υλικών αγαθών, έστρεψε ολοκληρωτικά το ενδιαφέρον του στην αύξηση των υλικών με την αρωγή της τεχνολογικής προόδου. Έτσι, επαναπαυόταν και, ως άφρων πλούσιος, συγκέντρωνε και συγκεντρώνει υλικά αγαθά όσα μπορεί περισσότερο, με μόνο στόχο να ικανοποιήσει τις υλικές του ανάγκες. Μόνο, όμως, που δεν αντιλήφθηκε ότι, έτσι, υπονόμευε την πραγματική του ευτυχία. Δεν κατάλαβε ότι, ασελώνοντας πάνω στη Φύση, η οποία είναι Μητέρα και Τροφός του, μείωνε τις δυνατότητες για μια καλύτερη ζωή. Καταστρέφει με οποιονδήποτε τρόπο τη Φύση με τα επιστημονικά επιτεύγματα, τα οποία στρέφονται εναντίον του.
- B.2.** Ο συγγραφέας χρησιμοποιεί ως τρόπο πειθούς την **επίκληση στη λογική**. Πιο συγκεκριμένα, τα μέσα πειθούς που χρησιμοποιεί είναι το **επιχείρημα** (σειρά προτάσεων με χαρακτηριστική δομή: μία ή περισσότερες προτάσεις – προκειμένες χρησιμεύουν ως βάση για την αποδοχή μιας άλλης πρότασης – συμπέρασμα, η οποία ακολουθεί λογικά τις προκειμένες). Το επιχείρημα είναι ολόκληρη η παράγραφος «*Στη διάρκεια της παρουσίας του ... χρήση και απόλαυση*», με το οποίο προσπαθεί να αποδείξει πως ο άνθρωπος προσπάθησε να επιβληθεί και να υποτάξει τη φύση, για να την εκμεταλλευθεί αλλά και να επιβιώσει χάρη σε αυτήν. Επιπλέον, χρησιμοποιεί **τεκμήρια** (συγκεκριμένα στοιχεία που αναφέρονται σε μια ορισμένη εμπειρία [παραδείγματα, αλήθειες, γεγονότα, αυθεντίες, στατιστικά στοιχεία] και χρησιμοποιούνται από τον πομπό, για να υποστηρίξει τη θέση του). Ειδικότερα, χρησιμοποιεί **παραδείγματα** «*τιθάσωση στοιχείων της φύσης, προστασία από πλημμύρες, αποξήρανση ελών, εκχέρσωση δασών*» και **αλήθειες** «*εγωκεντρική νοοτροπία, πίστεψε ότι υπερέχει από όλα τα άλλα πλάσματα της Δημιουργίας...*»
- B.3.** **α)** υπερέχει: ξεχωρίζει, ξεπερνάει
απόλεια: χάσιμο
ξαφνικά: απότομα, αιφνιδίως
βέβαιη: σίγουρη, ασφαλής
μεταβάλλονται: μεταλλάσσονται, μεταμορφώνονται
- β)** επιδείνωση: βελτίωση
αυξανόμενη: μειούμενη
επουσιώδη: σημαντικά, αξιόλογα
ενθάρρυνε: αποθάρρυνε, απέτρεψε
πρόοδος: στασιμότητα, οπισθοδρόμηση

B.4. Ο άνθρωπος με την παρουσία του στη Γη υπερέβαλε εαυτόν, συμπεριφερόμενος αλαζονικά σε όλα τα άλλα πλάσματα της Δημιουργίας, πιστεύοντας ότι κυριαρχεί.

Γ.1. Επικοινωνιακό πλαίσιο: ομιλία σε ημερίδα στα πλαίσια του σχολείου, ως εκπρόσωπος του δεκαπενταμελούς συμβουλίου.

Ύφος: σοβαρό αλλά και οικείο.

Ρηματικά πρόσωπα: όλα, εκτός από το β' ενικό.

Προσφώνηση: Κυρίες και κύριοι, αγαπητοί καθηγητές, φίλες και φίλοι...

Πρόλογος: Αφορμή της ομιλίας το πυρηνικό ατύχημα στην Ιαπωνία. Σύντομη αναφορά σε παρόμοια γεγονότα που αφορούν τους κινδύνους που απορρέουν από την καταστροφή του περιβάλλοντος.

A' ερώτημα:

- Μόλυνση ατμόσφαιρας: καυσαέρια οικιών, συγκοινωνιακών μέσων, βιομηχανιών, φωτοχημικό και ραδιενεργό νέφος, φαινόμενο του «θερμοκηπίου», αύξηση υπεριάδους ακτινοβολίας, που προκαλούν αναπνευστικά προβλήματα, δερματοπάθειες, φυματίωση, δυσπλασίες.
- Ρύπανση εδάφους: κατάλοιπα βιομηχανιών, αστικά και βιομηχανικά απορρίμματα, ραδιενεργά απόβλητα, υπερβολική χρήση λιπασμάτων – φυτοφαρμάκων, που έχουν ως επακόλουθο σοβαρές και ανίατες ασθένειες.
- Καταστροφή δασών: υλοτόμηση, εκχέρσωση, εμπρησμοί. Μείωση του οξυγόνου, όξινη βροχή, αύξηση θερμοκρασίας, διατάραξη της οικολογικής ισορροπίας και της τροφικής αλυσίδας.
- Ύδατα: απόβλητα εργοστασίων, λύματα οικισμών, πετρελαιοειδή. Μολυσμένες τροφές, ερημοποίηση. Ο επόμενος πόλεμος πιθανόν να διεξαχθεί για τη διεκδίκηση των υδάτινων πόρων.

B' Ερώτημα:

- Ουσιαστική διδασκαλία του μαθήματος της περιβαλλοντικής αγωγής από μικρή ηλικία, ώστε να αποκτήσουν οι νέοι υγιή περιβαλλοντική συνείδηση.
- Συμμετοχή σε προγράμματα εθελοντικής δράσης, υπό την αιγίδα του σχολείου, που αφορούν την προστασία του περιβάλλοντος, όπως η ανακύκλωση, ο καθαρισμός δασών, παραλιών, πλατειών.
- Έκδοση σχολικών εφημερίδων και φυλλαδίων με έμφαση σε θέματα σχετικά με το περιβάλλον και την ευαισθητοποίηση ειδικότερα των νέων παιδιών.
- Ομιλίες, παρακολούθηση ενημερωτικών ταινιών, άντληση πληροφοριών από το Διαδίκτυο.
- Επισκέψεις σε περιβαλλοντικά πάρκα, συμμετοχή σε μορφές αγροτουρισμού.

Επίλογος:

Το περιβάλλον στο οποίο ζούμε δεν είναι δικό μας, αλλά το έχουμε ήδη κληροδοτήσει στα παιδιά μας. Επομένως, απαιτείται ο σεβασμός στη Μητέρα – Φύση και η προστασία της. Κάλεσμα για ενεργή συμμετοχή στη δένδροφύτευση που θα υλοποιηθεί το επόμενο σαββατοκύριακο με τη συνεργασία του σχολείου και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.